

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 701/2016-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Sergejom Romžom, Hrnčiarska 5, Košice, pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014, rozsudkom Okresného súdu Košice II sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9 Co 165/2015 zo 16. marca 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. júla 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014, rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 165/2015 zo 16. marca 2016 (ďalej len „napadnuté rozhodnutia“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v spore o zaplatenie sumy 17 712,02 €, v ktorom bol sťažovateľ v postavení žalobcu, napadnutým uznesením sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014 nepripustil zmenu žaloby navrhovanú sťažovateľom a spočívajúcu v rozšírení žalobného petitu o sumu 6 361,38 €. Sťažovateľ bol napokon v spore úspešný (rozhodnuté bolo rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014), avšak proti uzneseniu o nepripustení zmeny žaloby a z toho dôvodu aj proti samotnému meritórnemu rozhodnutiu podal odvolanie. Odvolanie podala tiež aj žalovaná. Krajský súd napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil a odvolanie proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odmietol pre neprípustnosť.

Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že vo veci konajúce súdy bez relevantného dôvodu nevyhoveli jeho návrhu na zmenu žaloby. Špeciálne v postupe krajského súdu, ktorý odmietol jeho odvolanie [podľa § 218 ods. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) s poukázaním na § 202 ods. 3 písm. f) OSP] vidí sťažovateľ rigidný formalizmus. Sťažovateľ je toho názoru, že *„všeobecný súd má poskytnúť v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.). Občianske súdne konanie sa má v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie (§ 3 O.s.p.)... Inými slovami povedané rigidný formalizmus všeobecného súdu, pri interpretácii a aplikácii príslušného zákonného ustanovenia, nemôže odňať účastníkovi právo na preskúmanie procesného rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré svojimi účinkami postihuje aj vlastné meritórne rozhodnutie. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov,*

za takýchto okolností vykazuje znaky neústavnosti, pre porušenie práva na spravodlivé konanie, podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“.

K návrhu na zmenu žaloby sťažovateľ dodáva, že „dôvodom pre podanie tohto procesného návrhu, bola výpočtová-administratívna chyba, ktorá vychádzala z množstva jednotlivých položiek tvoriacich vo svojom súhrne výšku uplatňovaného nároku. Z uvedeného dôvodu súd I. stupňa, v meritórnom rozsudku, zo dňa 13.10.2014, sp. zn.: 18C/82/2008, ani nemohol rozhodovať o celom predmete (základe) uplatňovaného nároku žalobcom, v predmetnom sporovom konaní.“.

Na základe uvedeného sťažovateľ v petite sťažnosti žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že uznesením okresného súdu sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014, rozsudkom okresného súdu sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014 a rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 165/2015 zo 16. marca 2016 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby napadnuté rozhodnutia zrušil a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) pritom možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 453/2011).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Predmetom sťažnosti je tvrdenie, že sťažovateľovi bolo postupom okresného súdu, ktorý napadnutým uznesením sp. zn. 18 C 82/2008 z 13. októbra 2014 nevyhovel návrhu na rozšírenie žalobného petitu o sťažovateľom uplatňovanú sumu (čo sa malo prejaviť aj v meritórnom rozhodnutí okresného súdu), a postupom krajského súdu, ktorý odvolanie proti napadnutému uzneseniu procesne odmietol (a v ostatnom prvostupňový rozsudok potvrdil), znemožnené disponovať predmetom konania, a tým malo byť zasiahnuté do práv označených v záhlaví tohto rozhodnutia.

Otázka, ktorú sťažovateľ predostiera na rozhodnutie ústavnému súdu, teda spočívajúca v podstatných okolnostiach v tom, či okresný súd mal/nemal pripustiť v prejednávanej veci zmenu žalobného petitu, patrí zásadne do právomoci prvostupňového súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa postupom a rozsudkom okresného súdu ústavný súd poznamenáva, že v citovanom čl. 127 ods. 1 in fine ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj

právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie (ktoré sťažovateľ i podal) a na jeho základe odvolací súd bol oprávnený, ale aj povinný poskytnúť základným právam alebo slobodám sťažovateľa ochranu v prípade zistenia, že okresný súd svojím postupom alebo rozhodnutím do nich zasiahol. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľove námietky v konečnom dôsledku primárne atakujú nesprávne posúdenie veci okresným súdom, s ktorým sa krajský súd mal iba stotožniť (a tiež odmietnuť odvolanie proti napadnutému uzneseniu okresného súdu), ústavný súd sa argumentačne venuje zásadnej námietke a pri jej posúdení používa rozhodujúcu argumentáciu okresného súdu.

Právna úprava požaduje na zmenu návrhu na začatie konania súhlas súdu (§ 95 OSP). Sťažovateľ tvrdí, že právna úprava (ani žiadne iné okolnosti) nebránili okresnému súdu žalobný petit navýšiť o požadovanú sumu, stačil jeho súhlas. Na druhej strane okresný súd

poukázal na úpravu § 153 ods. 2 OSP, ktorá, zjednodušene povedané, zakazuje súdom (pri zanedbaní výnimiek tam ustanovených, tie však nepredstavujú sťažovateľov prípad, pozn.) priznávať účastníkom konaní viac než sa v žalobných petitoch domáhajú, t. j. zakazuje rozhodovanie *ultra petitum*.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Okresný súd, opierajúc sa o ustanovenie § 153 ods. 2 OSP, podľa názoru ústavného súdu dostatočne starostlivo sledoval účel tohto ustanovenia a zároveň pri tom zohľadňoval aj zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*. Podľa názoru ústavného súdu uplatnený návrh na rozšírenie žalobného petitu vychádzal až z dodatočného ustálenia skutkového stavu. Inak povedané, sťažovateľ si v posudzovanom prípade nárokoval prisúdiť vyššiu sumu až vtedy, keď zistil, že by niečo také mohlo prichádzať do úvahy na základe vykonaného dokazovania. Do tohto momentu ho vyššia suma žalobného petitu nezaujímal. Svoju požiadavku oprel o ustanovenie § 95 OSP, ktoré umožňuje navrhovateľovi so súhlasom súdu meniť návrh na začatie konania. Okresný súd však v napadnutých rozhodnutiach sťažovateľovi vysvetlil, že požadovanú vyššiu čiastku oproti pôvodnému žalobnému petitu mu priznať nemôže, pretože je limitovaný ustanovením § 153 ods. 2 OSP, podľa ktorého

súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.

Okresný súd teda podľa názoru ústavného súdu vychádzal z podstaty právnej úpravy a v posudzovanom prípade sa ústavný súd stotožňuje s jeho úvahou, ktorou odmietol sťažovateľovi prístup k ochrane tých práv, ktorých sa pôvodným návrhom na začatie konania nedomáhal. Ústavný súd sa nestotožňuje s názorom sťažovateľa o neposkytnutí spravodlivej ochrany právam a oprávneným záujmom sťažovateľa (§ 1 OSP) a tiež, ako sťažovateľ vníma potrebu presadzovania účelu § 3 OSP, podľa ktorého občianske súdne konanie sa má v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. Občianske súdne konanie však okrem uvedeného ako civilný proces stojí aj na zásade, podľa ktorej si má každý strážiť vlastné práva (spomínaná *vigilantibus iura*), a v zásade neposkytuje ochranu právam, ktorých sa účastníci konania nedomáhajú, čo možno vyvodiť aj z druhej vety spomínaného § 3 OSP („*Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené.*“). Z uvedených dôvodov úvaha okresného súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti.

Špeciálne vo vzťahu ku krajskému súdu, ten okrem toho, že odvolanie preskúmal a prvostupňový rozsudok potvrdil, napadnuté uznesenie okresného súdu skúmať odmietol na základe § 202 ods. 3 písm. f) OSP a § 218 ods. 1 písm. c) OSP, teda konal podľa príslušnej dikcie zákona.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už opakovane konštatoval, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (II. ÚS 122/05, III. 591/2013). Podľa judikovaného názoru ústavného súdu „o ústavne významnej neprimeranosti pri právno-aplikačnej činnosti možno uvažovať len vtedy, ak aplikovaná právna norma dáva konajúcemu orgánu verejnej moci priestor na úvahu pri skúmaní splnenia podmienok hypotézy, dispozície alebo sankcie. Naopak, ak konajúci orgán verejnej moci nemá právnou normou vytvorený žiaden

diskrečný priestor a pri zistení splnenia podmienok jej hypotézy je povinný vyvodit' jediný možný právny následok, potom možno hovoriť už len o neproporcionalite právnej úpravy tvoriacej právny základ na konanie orgánu verejnej moci, a nie o neproporcionalite aplikácie práva“ (uznesenie z 20. novembra 2012 vo veci sp. zn. III. ÚS 575/2012 uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 80/2012).

V konaní o sťažnosti fyzickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy senát ústavného súdu nie je oprávnený preskúmať súlad právnych predpisov s ústavou, pretože takýto prieskum je vyhradený plénu ústavného súdu v konaní podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Ústavný súd už viackrát zdôraznil, že účel konania o súlade právnych predpisov nemožno dosiahnuť v inom type konania (napr. III. ÚS 18/02, III. ÚS 244/04, IV. ÚS 54/08). Táto argumentácia sťažovateľa je preto tiež nedôvodná.

Z uvedených dôvodov boli námietky sťažovateľa v ostatnej časti sťažnosti posúdené ako zjavne neopodstatnené a odmietnuté podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku už pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ktoré sú viazané na to, že sťažnosti by bolo vyhovené (zrušenie napadnutých rozhodnutí a priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2016